

Ece Temelkuran:

“Bana kalırsa, Türkiye olarak bize, Ortadoğu’ya örnek teşkil edecek bir renkli devrim süreci yaşatılıyor.”

14 Ekim 2008 günü Mithat Alam Film Merkezi’nin konuğu başarılı gazeteci ve yazar Ece Temelkuran’dı. Moderatörlüğünü Ayşegül Oğuz’un yaptığı söyleşide oldukça kalabalık bir izleyici topluluğuyla bir araya gelen Ece Temelkuran; gazetecilik ve yazarlık serüveninin yanı sıra yanı sıra siyaset, Türkiye’nin yakın dönem tarihi ve bugünü üzerine de keyifli ve ilginç bir sohbet gerçekleştirdi.

Ece Hanım siz aslında avukatsınız. Ankara Üniversitesi’nde Hukuk okudunuz ama bildiğim kadarıyla hiç avukatlık yapmadınız. İleride bir gün avukatlık yapmayı düşünüyor musunuz?

Ece Temelkuran: Evet, Hukuk okudum ve 15 yıl sonra ilk kez dün avukatlık ruhsatnamemi çıkarttım. Asistanıma “Burçak, artık bunu çerçeveletmenin zamanı geldi.” dedim. Yani ben bu tür bir avukatım. Bir gün bile avukatlık yapmadım. İleride avukatlığı hiç düşünmüyorum. Önceki gün Hrant Dink’in duruşması vardı. Herhalde televizyonda görmüşsünüzdür. İçerisi dışarıdan çok daha korkunç. Dışarıda zaten polislerle göğüs göğüse bir mücadele veriyorsunuz: “güvenlik koridoru” diye bir sinir koridoru var. İçeri alacaklar mı almayacaklar mı karar veremiyorlar. Rakel (Dink), ben, Delal (Dink) ve Çiğdem Mater polislerle göğüs göğüse mücadele ettik. Burnuna tüfeği dayıyorlar insanın. Biz üç dört tane kadın, çok sinirlenince polis vazgeçti. O duruşma salonuna girdikten sonra da asıl

kötü bölüm başlıyor. Komedi filmi gibi. Avukat uyuyor, mübaşir tırnaklarıyla oynuyor, elli tane klasör var, onun üstünde polis uyuyor, savcı fıstıklı yeşil gömleğinin üstündeki fıstıklı yeşil kravatını düzeltiyor. “Yargılama bu mu?” diye soruyorsunuz kendinize. Zaten sanıkların savunma avukatları kendi içlerinde bir kumpanya gibi. Yüce Türk Yargısının savunma avukatlarıyla müdahil avukatlar “Vakıfbank” yazılı bankalarda oturuyorlar. Orada bulunmanın insanın acısını bayağılaştırdığını düşündüm ve o avukatlardan biri olmak istemedim. Çünkü aynı düzlemi paylaşıyorsunuz ve sanki orada olup biteni onaylıyorsunuz gibi oluyor. Bu yüzden ben hiç avukatlık yapmadım.

Hukuk fakültesinde okumaya nasıl karar verdiniz?

Ece Temelkuran: Karar vermedim. Benim babam çok sosyalist bir adamdır. Bu yüzden de çok feodaldir. “Şehir dışında okuyacaksan bunun bir tek koşulu var, o da, Hukuk Fakültesinde okumak.” dedi. Ben esasında dramatik yazarlık okumak istiyordum. Beni belki bugün burada beni bir yönetmen olarak ya da bir senarist olarak görebilirdiniz. Dolayısıyla İzmir’den kaçmak için, hukuk fakültesini kazanmak zorunda kaldım. Yani ben karar vermedim.

Hukuk okurken gazeteciliğe nasıl geçiş yaptınız?

Sekiz yaşından yazar olacağımı biliyordum. Ben bazen yazılarımda “Hırs çok kötü, ihtiras ne fena, muhteris insanlar ne sevimsiz.” diye yazıyorum ama aslında ben, o hırslı insanlardan bir tanesiyim. Manasız bir hırsla, “Acele etmem gerekiyor, hayat kaçıyor, on altı yaşına geldim daha hiçbir şey olamadım.” gibi depresif hallerle on dokuz yaşımı zor ettim. Üniversiteye başlar başlamaz Cumhuriyet Gazetesi’ne gitmeye karar verdim. Hep “Paspas olarak başladım.” diye söylerim. Gerçekten de bir süre kimse bana selam bile vermedi. Öyle bir şey vardı gazetecilikte, stajyerler genelde adamdan sayılmazdı. Aslına bakarsanız okuldan nefret ettiğim için gazeteciliğe başladım.

Hukuk eğitimi almış birçok gazeteci vardır. Hukukla gazetecilik arasında enteresan da bir bağlantı var.

Ben Hukuk, Uluslararası İlişkiler ve İktisat Fakültesi'nden mezun olanların gazeteciliğini daha ciddiye alıyorum açıkçası. Çünkü insanın bir formasyon alması gerekiyor. İletişim Fakültelerinde çok bir şey öğreniliyor mu, emin değilim. Orada öğrendiğiniz şeyi size gazetede, bir yılda döve döve öğretiyorlar. Yani gazeteciliğin ne olduğu, jargonu, haberin nasıl yapılacağı, nasıl yazılacağı gibi şeyleri kafanız çalışıyorsa bir yılda öğrenirsiniz. Aksi durumda dünyaya bir bakış açısı, bir sistematik sahibi olmak lazım. Yani başka bir yerden geliyor olmanız lazım, bildiğiniz başka bir şeyler olması lazım. Bildiğiniz bir şey olmazsa biraz ezerler.

Ankara ofisleri zordur. Siz gazeteciliğe, stajyer muhabir olarak Ankara'da başlıyorsunuz. Bazı köşe yazarları kendilerini hala muhabir olarak gördüklerini iddia ederler. Kendinizi hala muhabir olarak görüyor musunuz?

Hasan Cemal bunu çok sık söyler, çok havalı bir laftır. Yakın zamana kadar bunu ben de diyordum. Ancak hiç öyle bir şey yok. Muhabirlik, bugünkü gazetecilik düzeninde çok berbat bir iştir. Mümkün olan en kısa zamanda kendinizi ya editörlüğe ya da köşe yazarlığına atıyorsunuz. Köşe yazarı olduktan sonra muhabirlik yapması güzel, canının istediği zaman, canının istediği yere gidiyorsun. Daha iyi otellerde kalıyorsun. Mesela "Kuala Lumpur'da niye konyak içildi Ece?" diye sormuyor genel yayın yönetmenin. O yüzden, köşe yazarı olduktan sonra muhabirlik yapmak daha iyi.

Gazeteciliğin yıldızlar geçidi olduğu bir zaman var, ben başlamadan önceki bir zaman, Uğur Mumcu ölmeden önceki bir zaman. O zaman muhabirlik daha karizmatik bir işti. Şu anda muhabirliği çok genç, tecrübesiz çocuklara yaptırıyorlar. Yurtdışındaki gazetelerde olan o "senior" muhabirlik bizde pek yok. Financial Times'da emeklilik yaşı altmış üçmüş. Altmış yaşında muhabirler görebilirsiniz. İşini iyi yapmayı bilen insanlar çok hoşuma gider benim. Onları dinlemek ve onların o iş nedeniyle kazandıkları bilgelikten bir şeyler öğrenmeye çalışmak hoştur. Dolayısıyla, yabancı gazetecilerle, böyle yaşlı muhabirlerle çalışmak çok hoş oluyor. Eskiden deneyimin insanı çürüttü-

günü düşünürdüm, ama şimdi saygı duyulması gerektiğini düşünüyorum.

Acelecı bir tarafınız var; yirmi üç yaşında ilk kitabınız yayınlanıyor. Bir kitap yayınlamak için yirmi üç yaş, sadece Türkiye standartları için değil, dünya için de oldukça genç bir yaş. Kitabınızın adı da *Bütün Kadınların Kafası Karışık*tır.

Ece Temelkuran: Evet, doğru. 1996'da, yirmi üç yaşındayken ilk kitabım yayınlandı. Geçen gün birisi bana "Senin var oluşun bir sapma, senin olmaman gerekiyor aslında." dedi. Bunu gazetecilik ve köşe yazarlığı ile ilgili olarak söyledi tabii. Çünkü Türkiye'de aslında şöyle olur: Ya alt sınıftan gelirsiniz ve çok çalışkan olduğunuz için yukarı çıkarsınız, ya da zaten üst sınıftansınızdır. Ananız babanız o yayıncıları, o gazetecileri, o genel yayın yönetmenlerini tanıyordur. Torpil yapmalarına gerek yoktur. Zaten o dünyanın içine doğarsınız ve doğallığı içerisinde bir gazeteye genel yayın yönetmeni, bir gazeteye köşe yazarı olursunuz. Ben ise tam bir orta sınıf çocuğuyum. Anam öğretmen, babam avukat, sol geçmişleri var. Dolayısıyla olmaması gereken bir şeyim aslında. Bu hikâyeye de, yani edebiyat hikâyesi de aslında o sapmanın bir parçası.

Yazar Ece Temelkuran'la gazeteci Ece Temelkuran çatışır mı? İkisini Birbirinden ayırıyor musunuz?

Bu benim için de karar verilebilmiş bir şey değil. Edebiyat beni geri çağırıyor herhalde ki, yazdığım kitapların gazetecilik kitabı olmasına rağmen giderek daha çok edebileşmeye başlıyor. Benim başladığım yer aslında edebiyattır. *Bütün Kadınların Kafası Karışık*tır, *İç Kitabı*, *Kıyı Kitabı*... Şu ana kadar benim en çok sevdiğim kitabım *İç Kitabı*'dır. Uzun süre o kadar iyi bir kitap yazamayacağım. Çok ağır bir kitap, ama çok erken yazılmış bir kitap.

Ben ilk okuduğumda yaşınıza ikna olmamıştım.

Ben okusam ben de sinir olurum ve ikna olmam. Geçen gün bir kadın "Ben size çok sinir oluyorum." dedi. "Niye?" dedim. "Yani bu yaşta bunlar... Ben yapamadım, niye siz yapıyorsunuz?" dedi. Ben de "Çok teşekkür ederim,

bunu böyle içinize atıp pasif agresyon olarak bana püskürtmediğiniz, böyle net söylediğiniz için.” dedim. Benim de bakıp bakıp çok gıcık olduğum kadınlar var. Birileri de bana bakıp aynı şeyi düşünüyor olabilir. Söyleyebileceğim bir tek şey var, hepsinin bedeli ödendi. Bana inanmaktan başka şansınız da yok. Bir de tırnaklarımı yememi delil gösterebilirim.

Biraz da diğer kitaplarınızdan bahseder misiniz? *Oğlum, Kızım, Devletim: Evlerden Sokaklara Tutuklu Anneleri, Dışarıdan, Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita*, en son da *Ağrının Derinliği*. Kitap yaparken sizin için neler motivasyon oluyor? En son kitabınızda mesela Hrant Dink konusunu ele alıyorsunuz, kalbinize çok yakın bir konu. En büyük motivasyon belki de oydu. Sizin için yazma süreci nasıl işliyor?

Ağrı'nın Derinliği, Hrant yaşıyor olsaydı muhtemelen Hrant'la konuşa konuşa yazacağım normal bir kitap olacaktı. Bu kadar da heyecanla peşinden koşacağım bir şey olmayacaktı. İngilizce'de derler ya “religious experience” diye, bu kitap biraz öyle bir şey oldu benim için. İçime dair bir deneyim haline geldi. Diğer kitaplarım içinse “yazsam ölecektim” motivasyonundan başka bir motivasyon yok. Bunun dışında da, her bir kitabımın gerçek hayatla ilgili, başımdan geçmiş olaylarla ilgili motivasyonları var. Hepsi bir vicdan borcundan ötürü yazıldı. Zaten gazetecilikle ilişkim de bu vicdan borcu, hep bunun üzerinden. Bu borçlar ödenince de yeniden edebiyat yapmaya başlayacağım. Fakat yaşadığım sürece o borçlar çoğalıyor, yani kimse beni borçlandırmıyor ben kendi kendimi borçlandırıyorum hayata. O yüzden de sürekli olarak gazetecilik kitapları yazmaya devam ettim. Yakın zamanda artık bir romanla patlamayı düşünüyorum. İstedğim şey bu, ama olabilecek mi bilmiyorum.

Üretken bir yazarınız. Peki, iyi bir kitap okuru musunuz? Kimleri okuyarak büyüdünüz?

Benim hayatımda çok önemli bir kırılma noktası var: On altı yaşında çok büyük bir ameliyat geçirdim ve dört aydan

fazla bir süre hiç kıpırdamadan yatmak zorunda kaldım. *Kıyı Kitabı*'ndaki Kılıçbalığı hikâyesi aslında onu anlatır. "Bir omurunu aldım, yerine gümüş koydum." Gerçekten de bir omurum ve iki diskim erimişti. Şimdi, böyle olaylarda normalde kişiden majör depresyon bekleniyor. Ben de o zamanlar on beş, on altı yaşındaydım ama depresyona girmedim, onun yerine başka türlü çatlattım herhalde. O dönem acayip kitap okudum. Daha önce de çok okuyordum ama o dönem başka türlü okumaya başladım. *Zorba* beni çok etkiledi, Nikos Kazancakis. Onun öncesinde de, on üç yaşında Cengiz Aytmatov'un bütün kitaplarını okumuştum. Sonra, o çocuk kitaplarından gerçek kitaplara bir geçiş yaşadım. *Zorba* benim hayatımı değiştiren bir şeydir. Onu hep dedemle birleştiririm. Dedem *Zorba*'ya çok benzer. Bir de sürekli olarak yattığım için, belli aralıklarla iki kişi beni sağa sola döndürüyordu. Dolayısıyla bir duvar boyunca, yani kolumun yettiği yere kadar, yazı yazıyordum. Bunu ilk kez kamuya açık bir yerde anlatıyorum. Bundan üç dört yıl önce annem ağlaya ağlaya bana telefon etti "Ben artık bu duvarı boyatacağım." diye, çünkü o kadar korkunç şeyler yazıyor ki orada. Yazmanın ne demek olduğunu o zaman anladım.

Şimdilerde dilediğiniz kadar okumaya fırsatınız oluyor mu?

Ece Temelkuran: Hayır, hiç olmuyor. Bugün konuşmak istediğim şeylerden bir tanesi de buydu. Yazdığımın daha az okumaya başladığım için bazen çok paniğe kapılıyorum, üzülüyorum ve sinirleniyorum. Öfkeleniyorum, bu ülkeye öfkeleniyorum. O kadar çok şey oluyor ki, yazı yazmak, bir fikir üretmek ya da düşünmek için değil sadece tavır almaya yarayan bir araç olarak kullanılıyor.

Siz haftada üç gün mü yazıyorsunuz?

Evet, bu kadar yazı yazarsanız okumanız imkânsız. Sadece gazete okuyabilirsiniz. O yüzden ben, son kitabımı hak ettiği şekilde yazabilmek için Oxford'a gittim. Orada da bir sürü iş yaptım ama telefon çalıyor, herkes bir şeyler okuduğu ve çalıştığı için bu kadar sosyalleşilmiyor ve bu kadar çok konuşulmuyordu.

İngiltere’de ne kadar kaldınız?

Altı ay kaldım. Bir kere bu ülke, insanın dengesini çok bozan ve sinir sistemini yoran bir ülke. Büyük gazetelerin birinci sayfasına bakarsanız saldırıya uğramış oluyorsunuz. Bugün Hrant’ın duruşmasıyla ilgili Güncel Hukuk dergisine bir yazı istediler. Bir yerine şöyle bir şey yazdım: “Maruz kalıyorum ben. Bu duruşmalara maruz kalıyorum. Arkadaşımı öldürmüşler, bir de ben o savunma avukatına o hâkime maruz kalıyorum. Yani bunun gibi işte, güneydoğudaki savaşa maruz kalıyoruz. Her şeye maruz kalıyoruz ve her şey bizim üzerimize biniyor. Sürekli bu ülkeye maruz kalmaktan dolayı ben yoruldu. Herkesin yeşil ışıkta geçtiği, birbirine yer verdiği, kimsenin birbirine omuz atmadığı, ‘lütfen’ ve ‘teşekkür ederim’ denilen bir yerde bir süre kalmak, okumak istiyorum.”.

Yurtdışında yaşayanlar panik telefonları açarlar: “Ülke battı, göçtü, ne oldu?” diye. Oysa burada biz sakin sakin yaşamaya devam ederiz.

Üniversitedeki ilk yaz tatilimde İtalya’ya gittim ve Sivas olayları oldu. Ben dehşet içinde telefona sarıldım: “Anne ne oluyor? Devrim mi olacak yoksa? Yoksa darbe mi olacak?” diye. Bir geldim, hiç kimsenin umurunda değil. O zaman bunun nasıl bir şey olduğunu bilmiyordum. Bu ülkenin her şeyi normalleştirmek ve bayağılaştırmak konusunda inanılmaz bir kapasitesi var. Ben bundan da yoruluyorum. Benim eşim de yurtdışında, Paris’te yaşıyor. Orada beraberken veya ben Oxford’dayken internetten bir şey okuduğumda hakikaten çok ciddiye alıyorum. Oysa şimdi burada yaşayınca, ertesi sabah Seda Sayan programında oynuyor. Dolayısıyla da siz “Ha! Tamam, her şey normal.” diye düşünüyorsunuz. Yani burada normalleştirici faktörler var. Seda Sayan var, “Hülya Avşar Başbakan kedi dedi.” var. Bu nedenle de dışarıda daha çok paniğe kapılıyorsunuz. Çünkü olayları internetten okuyorsunuz. Jose Saramago’nun *Blindness* (Körlük) diye bir kitabı vardır, hatta filme çekildi. Orada “Herkesin kör olmasından daha kötü olan şey, bir tek sizin görmenizdir.” der.

Bir de, bizde gündem çok sert değiştiği ve çok hızlı değişiyor. Yurtdışında bir hafta boyunca aynı gündem oluyor.

Ece Temelkuran: Evet. Geçen hafta yurtdışından bana, “Ergenekon davasıyla ilgili yazı yazar mısınız?” diye telefon ettiler. “Bitti o. Geç kaldınız.” dedim.

Siz, çok seyahat eden birisiniz. Üstelik uzun soluklu ve sonunda mutlaka ya bir kitap ya da uzun bir röportaj serisine dönüşen işler yapıyorsunuz. Mesela *Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita* kitabınız için Venezüella’ya gittiniz. Bize biraz o deneyimden bahseder misiniz?

Ben gezi yazılarını hiç okumam. İnsanlar benim yazdıklarımı niye okuyor anlamam. Yani ben gideceğime, o gitmiş. Ben onun gezdiğini niye okuyorum? “Ben kendim gider, gezerim.” diye düşünüyorum. Ben bu duyguda olduğum için de insanlar okusun diye olabildiğince güzel yazmaya çalışıyorum. Benden nefret etmesinler. Venezüella’ya niye gittim? O sıralar uluslararası bir gençlik festivali vardı, onu vesile ederek gittim. Belgeselci şans ı işte! Bir şeyin olacağı varsa oluyor. Gittim, on beşinci dakika dünyanın en şahane mihmandarıyla tanıştım. Çok şahane üniversiteli bir çocuk: Leo. Ülkesini ağlayarak anlatan bir çocuk. Ben nasıl ülkemi anlatacaksam, o da öyle ülkesini anlattığı için bence dünyanın en iyi mihmandarı oldu. O kitapta büyük emeği var. Fotoğrafi da var tombiş Leo’nun.

Venezüella’yı beklediğiniz gibi buldunuz mu? Ne kadar kaldınız?

On gün kaldım. Evet, beklediğim gibiydi. Gitmeden önce çok okumuştum. Dolayısıyla üç aşağı beş yukarı nerdeyse “Şuradan da sağa dönünce de şu vardı.” diyecek gibi olmuştum.

Orada hissettiğiniz dinamik sizi heyecanlandırdı mı? Hani, Chavez’i çok sevmekle onu karikatürize etmek arasında bir karar veremiyor ya dünya kamuoyu.

O zaman daha ciddi bir durumdu. Şimdi hakikaten çok karikatür bir hal aldı. Yolda olmak çok ilginç bir şey, yol-

dayken bana her şey çok normal geliyor. Bunu ilk Arjantin'den dönerken hissetmiştim. Aradan günler geçiyor, bir sürü olay oluyor, ben bir sürü röportaj yapıyorum, ordayım, buradayım... Sonra, Londra'da Heathrow havaalanında daydım, böyle bir anda "Aa! Benim başıma neler geldi?" diye farkına vardım. Dönüşte anlıyor insan.

Mesela Kuzey Irak'ta fotomuhabiri arkadaşım Yurttaş'la (Tümer) birlikteydik ve mihmandarımız yüzünden kaybolduk. Hakikaten çok sinir bir durumdu. Gece yarısı Süleymaniye'den Erbil'e dönüyorduk ve mihmandarımız yolu kaybetti. Yurttaş da "O zaman biz birbirimizin görüntülerini çekelim." dedi. Öleceğiz ya, en son bizi böyle hani ağır çekim yayınlayacaklar, onu çekeceğiz. "Karanlıkta da, gözlerimizin içi mavi mavi, beyaz beyaz çıkar!" diyordu bir yandan da. Sonra işte peşmergeleler durdurdu bizi. Yurttaş'la el ele tutuştuk. Korkuyoruz çünkü. Ben o an o kadar korkmadım gerçi. Dün asistanım Burçak'la Beyrut fotoğraflarına bakıyorduk, tepemizde bomba deliği, aşağıda patlamamış bombalar, ben de Hizbullah'tan birisiyle konuşuyorum. Yaşarken değil de, sonradan fotoğraflara bakarken daha çok korktuğumu fark ettim. O sırada "Allahım! Başıma neler geliyor? Süper sinematografik bir andayım." diye hissetmiyor insan. Bunlar çok normal geliyor. Hikâye anlatmanın güzel yanı da bu zaten. Aslında insan en çok kendinden büyüleniyor. Gerçekle ilgili hikâye anlatmanın güzel yanı bu. Kurmacanın öyle bir havası yok. Benim çocuğum yok mesela. Hemen çocuğum olmasını ve hemen onun da bir çocuğu olmasını istiyorum ki bunları anlatacağım biri olsun. Patlayacağım yoksa. Çünkü henüz anlatmadığım çok şey var.

Yolculuklarınız ve maceralarınız arasında sizde en çok iz bırakanı hangisi oldu?

Beni en çok Diyarbakır etkiler. Niye bilmiyorum. Diyarbakır'da hep başıma bir şey gelir, hep bir hikâye olur. Ülkeler içinde ise en beni çok etkileyen Arjantin'dir. Arjantin olağanüstüydü. Bütün kızlara tek başına gitmesini tavsiye ederim. Size adeta şöyle diyorlar: "Nerdeydin? Hep seni

bekledik? Neden gelmedin bunca yıl? Yani bir tek seni bekledik!”. Çok güzel oluyor.

Geçen yıl kardeşiniz İnan Temelkuran *Made in Europe* (2007) isimli bir film yaptı ve Altın Koza’da ödül aldı.

Ece Temelkuran: Bütün ödülleri aldı. Ailemiz çok gururlu. İnan’a yazdığım şeyi okuttum, “Bu çok sinematografik ve sanki bunu çok abartmışsın.” dedi. Hâlbuki ben havaalanında toplu namaz kılma hadisesini yaşadım, buna şahit oldum. Paris’te, Orly Havaalanı’nda oldu. Hayat bazen edebiyattan daha enteresandır. Hani derler ya “Hayat edebiyatın kötü bir kopyasıdır.” diye, ben tam tersi olduğunu düşünüyorum. Aslında edebiyat hayatın çok eksiltilmiş bir kopyasıdır. Eksiltildiği için de biz ona inanıyoruz ve ciddiye alıp okuyoruz. Yoksa hayat çok çılgın bir şey. Gördüğüm o kadar acayip şeyler oluyor ki bunları benim edebi yeteneğim anlatmaya yetmez diye düşünüyorum.

Bir de siz, kitaplarınızı ve gazete yazılarınızı insanlarla birebir görüşerek, konuşarak yazıyorsunuz.

O da iyi bir şey değil. Çünkü anlatamadığım, hala anlatamayacağımı düşündüğüm şeyler var. İşkence görmüş bir çocuk mesela, onu anlatamam. Çünkü çok acı. Tecavüze uğramış bir küçük kız çocuğunu anlatamıyorum. Edebiyat olarak onu anlatabilmek için, ondan çok uzaklaşmak gerekiyor. Ondan uzaklaşacaksınız, unutacaksınız, o zaman belki anlatabilirsiniz.

1996’da, gazeteciliğe başladıktan üç yıl sonra, Alman hükümeti tarafından yılın gazetecisi seçiliyorsunuz. Bu, o yaşta sizi korkuttu mu?

Şu ana kadar lisedeki kompozisyon yarışmaları da dâhil olmak üzere hiçbir yarışmaya kendi isteğimle katılmadım. Yazının yarıştıramayacağımı düşünüyorum. Ödül alınca çok seviniyorsunuz, onore edici bir şey ama ben genellikle bana böyle iyi şeyler söylendiğinde ne yapacağımı şaşırıyorum. O yüzden ödül alırken de ne yapmam bilemiyorum.

En son *Lettre Ulysses* Gazetecilik ve Röportaj Ödülü’ne aday oldunuz.

Evet, adaydım. Alamadık onu. Gerçekten ilk kez bir ödül beni heyecanlandırdı. Dünyadan on tane kitap aday gösteriliyor. Bu özel bir şey. Türkiye’den de benim Venezüella kitabımı aday göstermişler. Fakat bu benim içimi acıtıyor. Biraz önce anlattığım bu harala gürele memleketi hikâyesinden ve gazeteciliğin kurulmasından bahsetmek için söylüyorum bunu. Diğer kitapları yazanlar: Çin’e gitmiş, bir buçuk yıl kalmış, kitap yazmış. Öbürü Lübnan’a gitmiş, üç yıl kalmış. Ben zavallı gibi, oku, on günde her şeyi anlamaya çalış, kitap yaz. O zaman üzülmüştüm. Çünkü ben de Venezüella’da bir yıl kalıp kitabımı öyle yazmak istirdim. Bizim memlekette öyle olmuyor.

Genel olarak sevilme, anlaşılma, kabul görme gibi kavramlarla aranız nasıl? Yani “Bunlar olmazsa ben beslenemiyorum.” diyor musunuz?

Kardeşim İnan, uçakta İspanyol bir ressam kadınla tanışmış. Kadın “Hoşuna gitmiyor mu, insanlar seni sevsin, beğensin, alkışlasınlar?” diye sormuş. İnan da “Benim için o önemli değil.” demiş. Benim kardeşim çok anarşisttir. Ben, “Benim çok hoşuma gidiyor.” dedim. Bu, işin şaka tarafı ama yazı, çizi işleriyle uğraşan insanlar ve aslında yaratıcılıkla ilgili işlerle uğraşan insanlar yapmasalar ölecekleri için yapıyorlar bu işi. Dahası, bütün dünya onları sevsin istiyorlar. Bunun başka açıklaması yok. “Ben kendim için yazıyorum, sanat için yazıyorum.”, bunlar yalan. Herkes sana hayran olsun, herkes seni sevsin istiyorsun. Herkes seni dinlesin istiyorsun. Bundan daha büyük bir iddia olabilir mi? Murathan Mungan’ın bir lafı var: “O kadar çok seveceksiniz ki yıldız olabileceğiniz.”

“Beni anam babam hiç sevmedi.” gibi bir şey söylemiyorum. Çünkü yeterince sevilmenin ne olduğuna dair bir ölçü yok. Olsa, hepimiz bambaşka insanlar olurduk, bambaşka bir dünya olurdu. Yeterince sevilme diye bir şey yok. Çünkü kimse yeterince sevilmiyor. Sadece “yeterince sevilmediğini hissetmek” diye bir şey var ve bu, son derece somut bir şey.

Sizin de çok sık konu ettiğiniz bir kavram var: Sol. Türkiye’de sol var mıydı? Yoksa biz var mı sandık? Gelecekte olabilir mi? Sol sizin için ne ifade ediyor?

Ece Temelkuran: Son dönemde, hatta miladını da ko-yalım: AKP’nin ikinci dönemi başlamadan evvelki altı aydan başlayarak, Türkiye’deki siyasi kutuplaşma gerçek-ten de çok karikatür bir hal aldı. Özellikle entelejansiya içinde, millet birbirine ya ‘faşist’ diyor ya da ‘Fethullahçı’. Saçma sapan; fikir tartışmalarının yapılmadığı, herkesin tarafını sıkıca tuttuğu, “Aman tarafımı bırakmayayım.” di-ye daha da sıkıca sarıldığı bir dönemdeyiz. Birincisi; bu çok tiksindirici bir şey, çünkü bu ortamda düşünmek, ko-nuşmak ve tartışmak mümkün değil. Mesela Ergenekon tartışmalarının sonunda böyle şeyler yaşanıyor. Sonuç olarak, benim ilgilendiğim şey şu: Bu insanlar, bu işi bu hale getiren insanlar bugün solun, demokrasinin, insan haklarının, adaletin, vicdanın, standardını belirlemeye başladılar. Ben buna çok sinirleniyorum.

Ufuk Uras’ın seçmenlerinin oluşturduğu inisiyatif ge-çen gün “Darbe girişimleri açığa çıkarılsın. Darbeciler yar-gılsın.” diye bir şey başlattı. Ufuk Uras Meclis Başkanlı-ğ’na, Mecliste araştırma komisyonu kurulması için bir di-lekçe verdi. Bunu da yirmi bir tane DTP milletvekili imza-ladı ve bununla ilgili bir basın toplantısı yapıldı. Ben de desteklemek için gittim. Masada bir İslamcı Kürt, bir tane liberal, bir de ‘eser miktarda’ solcu bulunuyor. Şimdi, bu darbeye kim dövülmüştü bir hatırlayalım: Solcular! Dö-vülmeyen bu kadar adamın neden bu kadar çok konuştu-ğunu ben anlamıyorum. Tabii konuşsunlar, herkes darbe-ye karşı olsun ama Türkiye’deki siyasi platform öyle bir hal aldı ki, sözünüzün meşruiyeti için yanınızda mutlaka bir adet liberal, bir adet de İslamcı bulundurmanız gereki-yor. Böyle bir şey olabilir mi? Bu ayıp. Benim anam babam işkence görmüş. Sen bana ne karışyorsun? Ben hesabımı soracağım. Birincisi bu.

Sol meselesine gelince... Bir aya yakın bir süre önce bir yazı yazdım ben; “Bıktık Artık” diye bir başlığı vardı. Bilmiyorum, takip ediyor musunuz o literatürü ama Doğu Avrupa ülkelerinde, eski Sovyet ülkelerinde bir takım olay-

lar yaşandı. İngilizce’de buna ‘colored revolutions’ “renkli devrimler” diyorlar. The Guardian’da da bununla ilgili çok güzel bir yazı yayınlanmıştı. Başlığı da “Nerden mi biliyorum çünkü parayı ben taşıdım.”. O eski Sovyet ülkelerinden bir tane aydın, bu işler nasıl oldu da buralara geldi, bu renkli devrimler nasıl yapıldı, bunu anlatıyor. Renkli devrimi beğenirsiniz veya beğenmezsiniz, bu ayrı bir konu. Sadece, yaşadığımız süreci teşhis edebilmek ve analiz edebilmek açısından benzerlerinin yaşandığını görmek benim açımdan önemli. Benzerlerine bakınca da şunu görüyorum: O ülkelerde de demokrasi kavramı içi boşaltılarak ve sadece sağ liberallere yarayacak şekle getirilerek, içinden sosyal adalet, eşitlik, vicdan, soldan gelen her türlü kavram çıkartılarak, sosyal devlet sadece inanç ve ifade özgürlüğüne indirgeniyor. Bu ülkelerde bu yaşandı. Bizim yaşadığımız süreç de bu süreçtir. Bana kalırsa, Türkiye olarak bize, Ortadoğu’ya örnek teşkil edecek bir renkli devrim süreci yaşatılıyor.

Bu süreçle ilgili ikinci bir mesele var, bir takım yazarlar çizerler şöyle bir şey düşünüyorlar: “Çevre, merkeze geldi, o yüzden bu olaylar yaşanıyor.”. Bu dipten, tabandan gelen bir hikâyedir. Ben buna inanmıyorum. Bu imal edilmiş bir süreçtir. Dünyada büyük ülkelerin, dünyayı yöneten güçlerin dünyayla ilgili planları var. Bu planlardan bir tanesi de Ortadoğu’nun belli bir şekil alması. Ortadoğu’da istenen şeklin alınması için de Türkiye’de de hafif ılımlı İslam, minik ve eser miktarda laiklik (yani öldürmeyecek kadar), içi boş bir demokrasi gibi kavramları yaşıyoruz. Şimdi siz bu olayın kobayı olmak ister misiniz, istemez misiniz? Ben istemiyorum. Çünkü bu ülkenin kuruluşunda bin tane hata var. 1930’ların milliyetçiliği bütün Avrupa ülkelerinde var. Biz de hala döndür dolaş o milliyetçilik söylemi kullanıldığı için, kulağa çok faşist geliyor. Fakat bu ülkenin kuruluşunda bir hayal var. Şimdi, siz bu hayalin parçasısınız. Türkiye’de birkaç tane üniversite var, o üniversiteler bu hayalin bir parçası. Siz şöyle bir hayalin parçası değilsiniz: ılımlı İslam ülkesi olalım, siz de Dubai’ye gidin, oralardaki şirketlerde çalışın. Bu değil sizin hayaliniz. Sizin parçası olduğunuz hayal Avrupa’dan,

Amerika'dan insanlar gelsin, siz Ortadoğu'yu onlara anlatın, Ortadoğu'yla ilgili ne olacağına buradaki insanlar karar versin. Ben hala bu hayali paylaşıyorum. Benim meselem budur.

Solun yanında insan hakları da çok hassas olduğunuz bir diğer konu. Türkiye'de, içinde 'ama'ların, 'eğer'lerin yer olmadığı bir insan hakları yaratabilecek miyiz? O anlamda umutlu musunuz?

Umutlu değilim.

Peki, normalde kişilik olarak karamsar mı, iyimser misiniz?

Ece Temelkuran: Ben genelde “Güneşli günler göreceğiz çocuklar!” gibi değilim. Irak'a müdahale hikâyesi sırasında, tezkere çıkacağı zaman, Mehmet Ali Alabora'yla savaş karşıtı kampanyanın sözcüleriydik, ODTÜ'de konuşma yapıyorduk. Birazdan miting var ve sonra da oylama olacak. Ben de “Çocuklar, tabii bu tezkere geçecek, biliyorsunuz. Tabii Irak'a asker gidecek. Umutlanmayın fazla. Ama burada olmak da lazım.” diyorum habire. Neyse ki yanıldım, tezkere geçmedi.

Evelsi gün gene Hrant'ın duruşmasında sanıklara baktım: Erhan Tuncel, Yasin Hayal ve saz arkadaşları. Burası da bir üniversite. Geçen duruşmadan aklımda kalanlarla birleştiriyorum. Erhan Tuncel kalkıyor; “Biz kantinde arkadaşlarla buluştuk. Kantine geldik. Orda, kantinde planladık her şeyi. Benim psikolojim bozuk.” diyor. Sürekli kantinde geçen bir hikâye var yani. “Bu nasıl bir üniversite kantini? Millet cinayet planlıyor” dedim kendi kendime. Ben takip edemiyorum konuşmayı. Çünkü konuşma benim bildiğim bir mantık silsilesiyle işlemiyor. Gerçekten ne demek istediklerini anlamıyorum. Kendi aralarında anlaşılıyorlar muhakkak. Fakat bu abuk sabuk konuşmalar devam ediyor: “Ben Trabzon'daydım ama telefonum İstanbul'da sinyal verdiğine göre ordaydım demek ki.” Neyse, en sonunda o dönemin Trabzon istihbaratından iki tane yetkili geldi ve birden her şey netleşti. Bütün konuşma düzeldi. Erhan Tuncel bir anda başka bir adama dönüştü. “Fa-

şizim böyle bir şey!” diye düşündüm. Adam orada öleceğinden ya da ömür boyu hapis yatacağından korkmuyor, şef geldi, ondan korkuyor. “Herkesin içinde minik minik faşistler var” diye düşündüm.

Demokrasi kültürü ve insan hakları kavramlarının en basit tanımı, sükûneti tüm topluma yaymak olabilir mi sizce?

O, hiç kolay bir şey değil. O kadar yırtıcı bir ülke ki burası sabah evden çıktığınız andan itibaren yırtıcı ve siz de ona göre pozisyonunuzu alıyorsunuz. Dolayısıyla, gerekirse siz de vuruyorsunuz birisine. Çok fazla şiddet içinde yaşıyoruz.

Türkiye’nin en büyük medya gruplarından birine bağlı olan Milliyet Gazetesi’nde yazıyorsunuz. Sizi yazdığınız, hassasiyet gösterdiğiniz konular ve çalıştığınız yer üzerinden değerlendirip, samimiyetsizlikle suçlayan geniş bir kitle de var. Bunlar sizi nasıl etkiliyor? Kızdırıyor mu yoksa üzüyor mu? “Kendimi iyi ifade edemiyorum.” diye dertleniyor musunuz?

Hayır, ilk başladığımda öyle şeyler hissediyordum ama şimdi hissetmiyorum. Benim derim çok geç kalınlaştı. Çoktan kalınlaşmış olması gerekirdi, hala da yeterince kalınlaşmadı. Hala bir sürü şeye üzülüyorum ama eskisi kadar değil. Çünkü benim yazdığım gazetenin tirajı üç yüz bine yakın. O insanların her birine laf anlatmak mümkün değil. Hakkımda yalan şeyler de yazılıyor ve yapacak bir şey yok, oturup olayın geçmesini bekliyorum. Her şeyin dünkü haber olmasını bekliyorum.

Genç kadınlar sizi seviyorlar, çünkü sizi kendilerine yakın hissediyorlar. Çok genç yaşta, medya gibi çok zor bir sektörde çalışmaya başladınız. Kadın olmak sizi zorladı mı?

Çok yakın zamanda başıma bir şey geldi. Yeni iş yaptığım bir yerde, yaşça benden büyük bir erkek meslektaşım, “Ağabeycim”, “Abisi”, sonra da “Ablacım, seni kardeşim gibi görüyorum.” dedi. Kadın olmanın böyle bir tarafı var. Erkekler sizi mutlaka bir role koymak istiyorlar. Ya annesi

olacaksınız, ya ablası, ya kız kardeşi, ya asker arkadaşı. Bunlardan birine sizi koymak zorunda, yoksa çıldırıyorlar. Hareket edemiyor adam. “Beni sadece kadın olarak düşünemiyor musun?” dedim. “Esağfurullah ya!” dedi. *Piyano* (Jane Campion, 1993) filminde bir kadın örneği vardı, ben öyle bir kadın olmak istiyorum. İnanılmaz bir şey. Kadının bir ifadesiyle, hop, bütün işler yapılıyor. Ben böyle insan yöneten kadınlar gördüm. Çok ilginç bir şey. Ben “Ağabey, niye böyle oldu? Böyle olmasa.” diye manasızca, çok konuşarak müdahale ediyorum her şeye. Birisi benim için şöyle yazmış: “Bilmem kim prenestir de Ece sokakta beraber oynadığımız kızdır.” demiş. Bunun zorlayıcı yanı sokakta beraber oynadığı kız olunca arada bir tane de yumruk yiyorsun. Öbürüne kimse yumruk atmıyor.

“Erkek medya kırk yaşından sonra kadınların ne dediğini çok da merak etmiyor” diyorsunuz bir röportajınızda.

Ece Temelkuran: Ben düzeltereğim o lafı. Daha doğrusu altını doldurmam lazım. Şimdi medyada böyle bir proje var. Genç kadın meslektaşlarım “O bara gittim, bu bara gittim. Ay çok da eğlendim. Saçımı da buna boyadım.” gibi yazılar yazıyorlar. Bu bir iştir, yani yapılabilir. Hiçbir şekilde de aşağılamıyorum ama bunun sonu yok. Çünkü kırk yaşına geldiğiniz zaman da onu söylerseniz, kimse ne olduğuyla ilgilenmez. Mesela, Ayşe Arman’ın çok zorlandığını düşünüyorum. Kendisi de bunu yazdı zaten. Çünkü belli bir tiplere getiriyorsunuz, belli bir tip olarak başlıyorsunuz. Fakat o tipin evlenmemesi, çocuk yapmaması, hüzünlenmemesi gerekiyor, hiçbir şeyi çok ciddiye almaması, otuzundan gün almaması gerekiyor. O, sürdürülebilir bir hadise değil.

Yurtdışına çok sık gidiyorsunuz. Dışarıda medya çalışanlarıyla ortak çalışmalar da yapıyorsunuz. Kıyaslama şansınız oluyor mu? Siz Türkiye’de değil de, mesela İngiltere’de gazetecilik yapıyor olsaydınız, muhabir olabilmemenin dışında başka neler yaşadınız?

Sıkıntıdan patlardım. Bu insanlar bize çok özeniyorlar. Burası cennet, her gün bir olay oluyor. Türkiye adeta

Cirque de Soleil’miş, o atlıyor, bu kaçıyor, öbürü düşüyor, bir şeyler oluyor. Hakikaten de oradan bakınca böyle. Çünkü İngiltere’de hiçbir şey olmuyor. “Gordon Brown onu dedi, öbür gün de bunu dedi.”, hep aynı. Son derece de tutarlı. Burası çok hızlı bir ülke. Fakat bir şeyi çok derinliğine araştırarak zamanının olması hoş bir şey.

Hep söylenen şeydir: “Medya dördüncü kuvvet.”. Türkiye’de medyanın bu dördüncü kuvvetliği biraz fazla kaçmış olabilir mi? Sizce medya taraf olmalı mı?

Medyanın fazlaya kaçtığını Başbakan da düşünüyor. Başbakan sürekli bizi azarlıyor. Medya fazla kuvvetli değil, bizim öyle bir kuvvetimiz olduğunu düşünmüyorum. Bu ülkenin birçok şehrinde gazete okunmuyor. Dolayısıyla medyanın bir şeyleri yönlendirecek gücü yok. Hatta bazen gündemi bile belirlediğini düşünmüyorum.

Türkiye’de medya özeleştiriyebilir mi? Siz de medyanın erkek bir medya olduğuna mı inanıyorsunuz?

Hayır, asla özeleştiriyebilir yok. Aşağıdaki herkes kadın ama yukarıdaki herkes erkek. Bunu siz kendi hayatınızda da görüyorsunuz ama o kadar alışıyoruz ki bunlara, böyle bir şey enteresan değilmiş gibi geliyor. Mad Men diye bir dizi var, 1950’lerde Amerika’daki reklâm dünyasını anlatıyor. Bir ofis ortamı, herkes sürekli sigara içiyor bir kere, çok tuhaf. Doktorlar bile muayenehanelerinde sigara içiyorlar. Ama ikinci önemli şey de kadın meselesi. Kadınları mahvediyorlar. Yukarı çıkmamaları için ellerinden geleni yapıyorlar. Kadınlarla hep küçük kız gibi dalga geçiyorlar. Medya da öyle bir yer!

Artık “Kadının insan hakları” diye bir kavram var. Kadının hakları birçok insan için hala belli başka şeyler halledildikten sonra bakılacak bir konu gibi geriye itilen bir şey. Sizin için de kadın haklarının durduğu yer bu mu?

Öyle değil ama şöyle bir şey de var, her gün de bununla yaşanmaz. Çünkü sizi çok hızlı karikatürize ederler. Bunun için de bir denge tutturmak gerekiyor, yani bunu siyasi bir mesele olarak gördüğünüzü iyice anlamaları lazım.

İkide bir ortaya çıkıp “Bu da kadın ayrımcısı.” diye sürekli olarak bunu düşünürseniz, sürekli böyle okursanız, bir süre sonra insanlar: “Ee kardeşim, sen de!” diye sizi karikatürize eder. O zaman söylediğiniz hiçbir sözün anlamı kalmaz. Ben bunun siyasi bir mesele olduğunu, vicdani bir mesele olduğunu elimden geldiği kadar söylüyorum. Fakat “Ben feministim.” diye ortaya çıkarsanız kimse sizi ciddiye almaz.

HaberTürk'te Salı günleri bir program yapmaya başladınız. Sizin için televizyonun gazeteden farkı nedir?

Ece Temelkuran: Programda anketler yapılıyor, onun üzerine konuşuyoruz, tartışıyoruz.

Kendini yazarak ifade eden kişiler kendilerini çoğu zaman konuşarak ifade etmeyi sevmezler. Televizyonda olmaktan keyif alıyor musunuz?

Sizin de teşhis ettiğiniz üzere ben çok konuşan birisiyim. Televizyon iyi bir yer değil. Birkaç yıl önce, Can Dündar'la beraber Milliyet'in seçim tırıyla, bazı yerlere gidiyorduk. Bir yere gittik, Can'ı gördüler. O zaman beni hiç kimse tanımıyor. “Aa! Can Bartu!” diye bağırıyorlar. Can bana dönüp “Dua et, televizyonda değilsin.” dedi. Televizyondan tanınmak böyle bir şey. Rezil bir durum! Televizyon o bakımdan kötü bir yer. Erdoğan'la (Aktaş) çok eğleniyoruz, o iyi. Bir de arada bir, benim görülmesini, duyulmasını istediğim insanların çıkması için iyi. Dün mesela Atık Kâğıt İşçileri Dernek Başkanı Ali'yi konuk ettik. Ankara'dan benim ahbabım, bir çöp toplayıcısı. Hem çöp toplayan, hem de insanları örgütleyen birisi. Onunla tanışmanızı çok isterim. Aynı zamanda Katık diye de bir dergi çıkartıyorlar. Dün programda biri Boğaziçi Üniversitesi'nden iki tane iktisatçıya çok güzel ders verdi. Böyle bir şeyi yapıyor olmak da televizyonu çekilebilir kılıyor benim için.

Sinemayla olan ilişkinize biraz değinmek istiyorum: 2006 yılında, Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde belgesel jüriliği yaptınız. Belgesel sinemaya özel bir ilginiz var mı?

Evet. Teklif Türsak'tan geldi. Ben de kabul ettim. Benim sinemayla esas ilişkim Sırrı (Süreyya Önder) sayesinde. *Beynelmîlel*'de (Sırrı Süreyya Önder, 2006) oynadım. Çok kilit bir noktada, çıkıp bir şey söyledim. Sırrı benim çok bir yakın dostumdur. O yüzden sözleşmemiz var, bütün filmlerinde oynayacağım. Ben onun Alfred Hitchcock'u gibiyim. Ben İran'la ilgili bir belgesel yaptım. CNN'de de iki, üç kez yayınlandı. Antalya'da eğlenmiştik diye hatırlıyorum. Çok da güzel bir filme aldırıldım ödülü. Temizlikçi kadınlarla ilgili çok güzel bir belgeseldi¹.

Kardeşiniz İnan Temelkuran yönetmenlik yapıyor ama o da hukuk eğitimi aldı. Geçen yıl *Made in Europe*'u yaptı ve adından çok fazla söz edilen bir film oldu.

Evet. Yani “Ya öyle, ya böyle; ya herro ya merro.” tedarisatından geçerek sinemaya başladı. Çok güzel bir film. Bence çok iyi bir erkek filmi oldu. Kadınların, erkek dünyasının içini anlamaları için izlemelerini öneririm. Erkekleri olduğu gibi anlattığını düşündüğüm bir film. Ben, erkeklerin iç dünyasını ilk kez bu kadar erkeklerin gördüm. Çünkü kadınların kendi aralarındaki konuşmalarını, erkeklerin bilmediğini düşünürdüm. Filmde on sekiz erkek oynadı. On sekizi de en iyi erkek oyuncu ödülünü aldı. Bir kere, son derece gerilla yöntemleriyle çekilmiş bir film. Buna rağmen çok da havalı bir film. Fransa, Madrid, Berlin gibi yerlerde, sıfır parayla, son derece kolektif bir çabayla çekildi. O bakımdan da filmi çok önemsiyorum. Her bakımdan çok ahlaklı bir film.

Siz, iyi bir film izleyicisi misiniz? Politik sinemaya yakın mısınız? Yoksa romantik komedi sevenlerden misiniz?

Evet ama bunu burada söylememem lazım. Bu yüzden İnan (Temelkuran) benden nefret ediyor. Çünkü kafayı boşaltmak istiyorum. “*Notting Hill*’den (Roger Mitchell, 1999) niye on tane daha çekmediler?” diyorum veya *Love*

¹ Emel Çelebi ve Necati Sönmez’in yönettiği *Gündelikçi* isimli belgeselden söz ediyor.

Actually (Richard Curtis, 2003) gibi filmlerden onar, on beşer çeksinler, kenara koysunlar, ben de onları yoruldukça izleyeyim istiyorum². Hakikaten bu tarz filmler çok hoşuma gidiyor. Beni onların önünde ağlarken de bulabilirsiniz. Bunun yanı sıra, dönem sineması da beni çok etkiler. Özellikle bu aralar, dönem sineması delisi oldum.

Notting Hill ve Love Actually dışında favori filmlerinizi nelerdir?

Ece Temelkuran: En favorilerim onlar değil. Fransız romantik komedileri çok iyidir, çok şıktır. En sevdiğim filmi söyleyeyim size. Romantik komedi değil ama onun kadar var: *Sibirya Berberi* (The Barber of Siberia, Nikita Mikhalkov, 1998). Uzun film seviyorum, başladı mı bir dört saat sürecek. Onun dışında, *Once Upon a Time in America* (Sergio Leone, 1984), *Baba* serisi (Francis Ford Coppola), *Scarface* (Brian De Palma, 1983) gibi favorilerim var.

Bu hafta Frankfurt Kitap Fuarı (15–19 Ekim 2008) var. Bu sene de Türkiye onur konuğu. Dün de açılıшта Cumhurbaşkanı ve Orhan Pamuk üst üste, birer konuşma yapıp çok güzel çeliştiler. Sizin katılacağınız nasıl bir etkinlik olacak?

“Starlar” konuştu, biz de “starletler” olarak gidiyoruz. Ben, göğsümü gere gere, Ayşe Buğra’yla beraber yoksulluk anlatacağım. Çok popüler bir konu. Eminim herkes bizi izlemeye gelir. Bir de Almanya’da bir yerde daha bir konuşmam var. Sonra dönüyorum. Frankfurt Kitap Fuarı çok büyük ve çok kalabalık bir organizasyon. Ben yoksulluğu anlatıyorum, aynı anda başka birileri, başka yerlerde bir şeyler yapacak. Ben Frankfurt’a ilk kez gidiyorum. Bu kadar büyük organizasyonlar, kapalı alanlar, oradan oraya koşturan insanlar beni çok heyecanlandırmıyor ama konuk ülkenin Türkiye olması güzel bir şey. Edebiyatta da böyle modalar var. Mesela bir dönem Latin Amerika modaydı. Sinemada İran modaydı, şimdi de yavaş yavaş Tür-

² Salondan kahkahalar yükseliyor.

kiye moda olmaya başlıyor. Doğrusu, batılıların Türkiye'ye olan bu meraklarını gidermeye çalışırken hep birlikte çok fazla yorulduğumuzu düşünüyorum. Tuhaf bir şey oluyor, orada çok kolonyalist bir his alıyorum.

Siz, Ankara'da okumuş bir İzmirli olarak şimdi de İstanbul'da yaşıyorsunuz. Her üçü de kendi içinde çok farklı dinamikleri olan şehirler. Yazılarınızda bazen İzmir'e, orada geçen çocukluk ya da gençlik döneminize değiniyorsunuz. Bu üç şehir sizde nasıl izler bıraktı?

Bende en çok Ankara iz bıraktı. Herkes Ankara'dan nefret eder. Ben ise bayılırım Ankara'ya. En iyi, en yakın arkadaşlarım da hala orada. İzmir asla geri dönmek istemediğim bir yer ama vaktiyle bende çok özgürleştirici bir etkisi vardı. Liseden çıktığımızda birçok şeyi İzmir'de yaşamıştık. Ne kadar acayip şey varsa hepsi başımızdan geçmişti. Üniversitede yeni bir şey görmedim. O yüzden İzmir önemli bir yer. Aşk da, ihanet de, rüşveti de, direnişi de, siyaseti de İzmir'de görmüştüm. Ankara'da mesleği öğrendim. O zamanlar Cumhuriyet Gazetesi'nde çok kötü günler geçirdim. Haber müdürümüz bana şöyle demişti: "Bilir misin, güvercinleri eğitirken de önce kanatlarını kırarlar?". Cumhuriyet Gazetesi ve Ankara kanadımın kırıldığı yerdir. İstanbul ise ilk kez aç ve parasız kaldığım yerdir. İstanbul'da hayat kaç bucakmış, onu gördüm. Her şehrin hem iyi, hem de kötü anıları bende.

"Aklımda dört, beş kitap konusu var." dediniz.

Dört, beş değil, iki tane var. Yakın zamanda İslamla ilgili bir araştırma kitabı yazmayı düşünüyorum ama elimde daha hiçbir şey yok.

Dinleyici Soruları

Taraf Gazetesi hakkında düşüncelerinizi öğrenebilir miyim?

Ece Temelkuran: Taraf Gazetesi aniden çıkmış bir gazete. Eleştirilerim var. Yasemin Çongar'ı daha önceden eleştirmiştim. Irak'a ve Afganistan'a müdahaleyi var

gücülle desteklemişti. Bu yüzden bazı konularda hiçbir zaman anlayamayacağımızı düşünüyorum. Kendisi, Taraf'ın genel yayın yönetmenlerinden bir tanesi. Son dönemde özellikle Ahmet Altan'ın çok iyi yazıları var. Fakat genel olarak, çok yeni bir gazete ve ben henüz o gazeteye güvenemiyorum. Fakat şöyle iyi bir şey yaptı: Türkiye'de yazması zor bazı konuları yazarak gündem yaratmaya başladı. Bir gazetenin başarısının ölçüldüğü şeylerden bir tanesi de zaten budur. Öte yandan, solun karikatürleştirilmesi konusunda da hiç azımsanmayacak bir hizmet veriyor ve bu hizmeti niye yapıyor, bilmiyorum. Kime hizmet ediliyor bilmiyorum ve çok canım sıkılıyor. Solun, ya da vicdanın temel değerlerine yaptığı saldırılar ve bu saldırılarla yarattığı gündemler açısından şüpheyle yaklaştığım bir gazete, ama önemli haberleri de var. Benim röportajımı yayınlamadılar, bunu belirtmek isterim. Taraf beni de sansürledi.

Türkiye'de, özellikle şu son üç, dört yıldır yükselen milliyetçilikle ilgili ne düşünüyorsunuz? Son birkaç yıldır, özellikle Vakit, Yeni Şafak, Zaman gibi İslami medya sizin üzerinize çok fazla yazı yazıyor ve hedef olarak gösteriliyorsunuz. Bu sizi korkutuyor mu?

Bu kutuplaşma döneminde kendini milliyetçi olarak tarif etmeyen insanlar bile milliyetçilerin safına doğru itildiler. Kendilerini tuhaf bir şekilde orada buldular. Özellikle bayrak mitinglerinde böyle bir şey oldu. İnsanlar kendilerini ifade edecek meşru bir şey bulamadılar. Bu bana 1980 darbesinin yarattığı bir şey gibi geliyor. İnsanlar politikayı unutmuş. Dolayısıyla o bayrak mitinglerine katılanların bir kesimi bayrak taşımaktan başka bir şey bilemedi gibi geliyor bana. O bayrakları sallamak insanlara İzmir'de normal geliyor olabilir ama Diyarbakır'dan İzmir'e bakınca "Bu adamlar bizi öldürecekler." diye düşünüyoruz. Bu olaylar çıkar ve millet birbirini öldürür. Evet, birileri isterse, derin devlet isterse olur ama istemezse, lüzum görmezse olmaz.

Bu yükselen milliyetçilik insanlarda müthiş bir çaresizlik yarattı. İnsanlar askere çocuklarını yolluyorlar ve bu

ölümü de olumlamak zorundalar. “Benim çocuğum boşu boşuna öldü.” demek çok korkunç bir şey. Bunun yerine “Kahraman oldu.” demesi, öyle hissetmesi gerekiyor. Bunun yarattığı da bir öfke var. Geçen gün televizyonda bir şey izledim ve beni çok ürküttü. İki yıl önce Diyarbakır olayları oldu, çocuklar polisler taşlar attılar. Polisler de iki yüz kadar çocuğu işkenceden geçirdiler. Şimdi aynı şeyi, Şişli’de, İstanbul’da gördüm. Yeni bir nesil geliyor ve onlara laf anlatmak artık mümkün değil. Cahiller, kesinlikle cahiller ve hiçbir şey bilmiyorlar. Şiddetin içine doğmuşlar. Şiddetten başka bir iletişim yöntemi bilmiyorlar. Dediğim gibi eğer lüzum hissedilirse olacak şeyler bunlar. Lüzum hissedilmezse de çok kötü şeyler olmayacağını düşünüyorum. Fakat iki neslin birbirine karşı büyütülüyor olması çok korkunç.

Korkuyor muyum? Tabii ki korkuyorum. Ara ara, “Ya bu Hizbullah domuz bağıyla mı öldürüyordu insanı?”, “Benim bu kapıyı da itsen kırılır.” gibi şeyler düşünüyorum. Bunu çok fazla düşünmemeye çalışıyorum ve sürekli bir korku yok içimde. Fakat Tercüman’da hedef gösterildiğim zaman gerçekten de korktum. Akit beni çok korkutuyor, çünkü her seferinde kocaman fotoğraflarımı yayınlayıp “Dersini verin o ateist kadına!” gibi şeyler yazıyorlar. Bu, biraz ürkütücü.

Kenan Evren’le ilgili, “Dirilsin ki yeniden ölebilsin.” gibi bir cümleliz vardı. Çok etkilendim ve bu cümleyi sizin tarzınızın dışında buldum bunu. Çünkü siz yazılarınızda hep, “Kimse ölmesin!” diyorsunuz.

Adam eninde sonunda ölecek zaten. Öldürülsün demedim. Şunu inkâr edemeyiz: O adam yargılanmalı. O adam gibi birçok adam da yargılanmalı ve hiç kimse de onları affetmemeli. Çünkü ellerinde kan var, hem de çok kan var. Özür dilerim, şunu sormak istiyorum: Ailenizin hiç sol geçmişi var mı?

Var yani benim ailemden de birileri öldü, bizim ailemizden de birileri işkenceden geçti. Bir annenin oğlunun ölmesi çok kötüdür ve o öldüren kişi Kürt de olsa, Türk de olsa, Kenan Evren de olsa kötüdür. Eğer bir

Türk anne Kürt anneyi anlayabiliyorsa, biz de Kenan Evren'i anlayabilir miyiz?

Ece Temelkuran: Anlayamayız ve affedemeyiz. Anlıyorum ve affetmiyorum! Hiç kimse adına da affetmiyorum. Çünkü o, sadece insanları öldürmekle kalmadı. Ölenler ve işkeceden geçenler için “Öyle bir nesil yaratacağız ki sizi hatırlamayacaklar.” demiş bir adamdır Kenan Evren. Bunu da başardılar. Bu çok acı bir şey. Bir ülkeyi yok ediyorsun. Bir ülkenin hafızasını ve vicdanını yok ediyorsun. Bir ülkenin bütün hayalini yok ediyorsun. Sadece insanları, çok genç insanları öldürmekle, işkence etmekle, yok etmekle kalmıyor, bir ülkenin içine ediyorsun. Bu affi olmayan bir şey. Yargılanması gerekiyor. Onunla birlikte binlerce insanın daha yargılanması gerekiyor. Neden? Çünkü biz, Diyarbakır Cezaevinde işkence yapan adamın şu anda nerde olduğunu bilmiyoruz. Belki sizin babalarınız da işkenceci olabilir. Çünkü hiç kimse bize bunu sormadı, bu sorgulanmadı. Biz kimin işkenceci olduğunu bilmiyoruz. Mesela Almanya bu dönemden geçti. Nazilerin ortaya çıkarılması ve yargılanması sürecinde insanlar kendi babalarıyla, kendi dedeleriyle ilgili çok şey öğrendiler. Ben de bilmek istiyorum. O sorumluların tek tek, ölüp dirilip, ölüp dirilip tekrar ölüp dirilip hissedinceye kadar yargılanmaları gerekiyor. Yargılanmaları ve cezalandırılmaları gerekiyor. Evet, o da insan ama insan olmak her zaman iyi bir şey demek değildir.

Ece Temelkuran Kimdir?

1973 yılında, İzmir'de doğan Ece Temelkuran 1991'te Bornova Anadolu Lisesi'ni, 1995'te ise Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Ece Temelkuran 1993 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nde gazeteciliğe başladı. Yurtiçinde ve dışında çeşitli dergilerde yazılar yazan Temelkuran daha sonra, CNN Türk'te muhabirlik yaptı. Dünya Sosyal Forum sürecini izlemek için 2003'te Brezilya'ya, 2004'te ise Hindistan'a gitti. Venezüella'daki sosyalist devrimini ve Arjantin'de ekonomik krizden sonra oluşan halk hareketini inceleyen Ece Temelkuran, bu harekete ilişkin yazılarını "Buenos Aires'te Son Tango" adlı bir yazı dizisi olarak Milliyet'te yayımlandı. Kendisi Milliyet gazetesinde "Kıyıda" adlı köşesinde yazmaya devam ediyor. Bunun yanı sıra Erdoğan Aktaş ile birlikte Habertürk'te "Türkiye'nin Nabzı" adlı programı hazırlayıp sunmaktadır.

Başlıca Kitapları

- Ağrı'nın Derinliği (2008)
- Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita (2006)
- Everest (2002)
- Kıyı Kitabı (2002)
- Oğlum Kızım Devletim-Evlerden Sokaklara Tutuklu Anneleri (1997)
- Bütün Kadınların Kafası Karışıktır (1996)

Başlıca Ödülleri

- Yılın Gazetecisi Ödülü (1996, Alman Hükümeti)
- Yılın Araştırma Yazısı Ödülü (*Bekaret Testi Suçtur* adlı yazısı için)
- Beyaz Yorum Ödülü (Milliyet'teki yazıları için, köşe BAL Vakfı tarafından)
- Barış Kalem Ödülü (Savaş karşıtı yazıları için, Çağdaş Gazeteciler Derneği tarafından)